

Универзитет у Источном Сарајеву
Филозофски факултет Пале

Посебна издања
НАУЧНИ СКУПОВИ

Књига 6
том 1

НАУКА И ИДЕНТИТЕТ

ФИЛОЛОШКЕ НАУКЕ

ЗБОРНИК РАДОВА СА НАУЧНОГ СКУПА
(Пале, 21 - 22. мај 2011.)

Пале, 2012

О АНГЛИЦИЗМИМА ИЗ СФЕРЕ ИНФОРМАТИКЕ И МОГУЋНОСТИМА ЊИХОВЕ АДАПТАЦИЈЕ**

1.0. Предмет рада су англицизми из области информатике и њихова употреба у одређеном специјализованом часопису. У анализи ћемо се углавном ограничити на лексички слој из ове области, док ћемо се на нормативна питања само осврнути. Овај лексички слој припада терминолошком, али и општеупотребном језичком систему.

1.1. Под термином англицизам¹ подразумева се реч позајмљена из енглеског језика која се у српском језику употребљава с различитим степеном интегрисаности у систем.²

2. Циљ рада је да се покаже у којој мери су англицизми заступљени у одређеном специјализованом часопису који се бави новинама из области рачунарства и информатике и колико је оправдана употреба те лексике.

3.1. Као грађа послужили су нам англицизми који су коришћени у текстовима у часопису *Svet kompjutera*³ и то они који су у српски језик

---

* milicamarjanovic@yahoo.com

** Овај рад је настао у оквиру пројекта 178009 *Лингвистичка истраживања савременог српског књижевног језика и израда Речника српскохрватског књижевног и народног језика САНУ*, који у целини финансира Министарство за просвету и науку Републике Србије.

¹ Прћић (2004: 113–129) англицизме дели: 1. према *врсти* на очигледне, скривене и сирове; 2. према *настанку* на преобликоване, преведене и мешовите; 3. према *оправданости* на сасвим оправдане, оправдане, условно оправдане, неоправдане и сасвим неоправдане, и 4. према *статусу* на потпуно одомаћене, делимично одомаћене и неодомаћене.

² Адаптација, прилагођавање позајмљених речи одвија се у две фазе, примарној и секундарној. У примарној фази позајмљеница се ортографски, фонолошки и морфосинтаксички прилагођава језику примаоцу и постаје део његовог језичког система, а у секундарној фази позајмљеница је већ део система и може служити као основа за стварање нових деривата и развијање деривационих гнезда, а њена полисемантичка структура се шири.

³ За ексцерпцију грађе користили смо часописе из 2011. године, а као контролну грађу раније бројеве електронског издања овог часописа. Часопис није намењен широј публици, већ стручњацима који се баве компјутерима, читаоцима који су заинтересовани за рачунаре, нове технологије, компјутерске игре и сл. Часопис се штампа латиницом, што умногоме олакшава употребу неадаптираних англицизама.

ушли последњих година са развојем рачунарске технике⁴. Ради се првенствено о англицизмима којима се означавају специјални појмови релевантни за одређену струку – информатику, који углавном нису забележени у речницима књижевног језика. Такође, у раду смо анализирали и англицизме који припадају нетерминолошком слоју лексике, а користе се у наведеном часопису. Увидом у грађу могу се уочити и стилски елементи ових лексема као комуникативних јединица специјалног подјезика. Неке лексеме које припадају слоју компјутерске терминологије постале су део језичког система и потврђене су и у речницима. У *Речнику српскога језика* (РСЈ) могу се наћи, на пример, као одреднице следеће лексеме: *бајт, бит, диск, дискета, Интернет, софтвер, софтверски, хардвер, хардверски, хард-диск, фајл, факс, чип* итд.⁵ Ове лексеме су се потпуно прилагодиле нашем језичком систему, што значи да су се уклопиле у наш правописни, фонолошки, морфолошки, синтаксички и прозодијски систем. Грађу за ово истраживање чине лексеме које не можемо посматрати као интегрални део лексикона српског језика, јер већи део ове лексике активно користи само један део говорне заједнице, тј. они говорни представници који су на неки начин упућени на рад са рачунаром, док говорници који се не баве рачунарством често не могу открити њихово значење чак ни из контекста.

3.2. О утицају енглеског језика који се на српски остварује на лексичком нивоу код нас је доста писано⁶. Позајмљивањем у домену компјутерске терминологије бавили су се, између осталих, С. Филиповић⁷ и Г. Ињац. Због наглог и сталног развоја компјутерске технике ова тема је веома актуелна те не може бити исцрпљена.

4.1. Постоје различити поступци којима се могу попунити празна места у вокабулару неког језика: творба нових речи од постојећих елемената, мењање значења већ постојећих речи, односно додавање нових значења, и позајмљивање. У компјутерској терминологији новим речима наста-

---

⁴ Доскора је немачки језик био доминантни доминантан језик давалац у области технике, а данас је енглески преузео примат. Енглески и српски нису у непосредном физичком контакту, али је утицај енглеског, као доминантног језика међународне комуникације, веома јак. На енглеском језику се најчешће објављују новине из области научних и техничких достигнућа, па је и очекивано да се већина термина из свих области преузима из енглеског језика. Англицизми данас претежу у многим регистрима (економији, техници итд.), па и у језику рачунарске комуникације, која нас у овом раду занима.

⁵ Ове одреднице обележене су квалификатором енгл. (енглески), који указује на њихово порекло, а не квалификатором који би указивао на њихову припадност одређеном терминолошком систему.

⁶ Књига Р. Филиповића *Теорија језика у контакту* чини темељ контактне лингвистике на овим просторима.

⁷ У монографији *Изговор и писање рачунарских англицизама у српском језику* ауторка покушава да утврди у којој мери је изговорни и писани облик посматраних англицизама прилагођен структури српског језика. Ауторка се бавила и англицизмима из области моде.

лим од постојећих елемената српског језика можемо сматрати термине као што су *претраживач*, *причаоница*, *штампач* итд. Велики број термина настао је од речи општег фонда које су прошириле своје значење, најчешће под утицајем компјутерске терминологије енглеског језика: *домен*, *диск*, *тастатура*, *вирус*, *икона*, *кућиште* итд. Неки термини су директан превод дословног или пренесеног значења: нпр. *mouse* – *миш*, *mail* – *пошта*, *web* – *мрежа*, *page* – *страница*, *download* – *преузети*⁸ и сл.

4.2. У стварању српске рачунарске терминологије најједноставнији и најчешћи поступак је позајмљивање, што представља легитиман начин за богаћење језика. Позајмљивање може бити условљено просторном блискошћу или културним утицајима. Различити су разлози позајмљивања речи из других језика, а најважнији међу њима је потреба за именовањем нових садржаја, ствари и појмова у језику. Када у домаћем језику нема адекватне речи којом би се именовао неки појам, онда је употреба стране речи пожељна (оправдана), па чак и неминовна (неопходна). Технолошки развој условљава настанак нових термина који би надоградили постојећу терминологију јер њихов недостатак изазива тешкоће у комуникацији. Услед невероватне брзине развоја компјутера и компјутерске технике, потреба за именовањем нових предмета, појава, процеса никад није била већа. Рачунарска индустрија се развија толиком брзином да је немогуће смислити нове термине за неке предмете, процесе и сл., чиме се стварају лексичке (терминолошке) празнине. У нашем језику често се не може наћи одговарајући еквивалент за поједине термине па прихватање енглеских термина представља најлакши и најбржи начин за попуњавање лексичких празнина. Уколико се користе с мером и уколико су прилагођене структури језика примаоца, овакве позајмљенице богате лексички систем једног језика и његову деривацију и постају јединице неопходне за успешну комуникацију.

5.1. У часопису *Svet kompjutera* можемо условно говорити о два начина употребе англицизама.⁹ У једном делу часописа представљају се новине из области рачунара и ту можемо оправдати употребу англицизама, иако се код новинара учача тенденција да једнако користе и српске и енглеске термине. Овај део часописа је намењен информисању стручног дела читалачке публике. Други део је намењен искључиво забави, представљају се нове компјутерске игре, и ту, по нашем мишљењу, неумерено коришћење англицизама није довољно оправдано, нарочито због тога што нису сви

---

⁸ Ови термини, осим термина *миш*, користе се у компјутерским текстовима и у неадаптираном облику.

⁹ Прћић издваја две опште тенденције у коришћењу англицизама: 1. статусну, мотивисану неутемељеним а погрешним уверењем да је коришћење англицизама модерније, отменије и елегантније од домаћих речи, и 2. струковну употребу англицизама, мотивисану увреженим веровањем стручњака да „у данашње време једино термини из енглеског језика ... на прави, аутентичан и убедљив начин изражавају одређено стручно значење“ (2005: 150), а доказе за то можемо наћи и у анализираном часопису.

англицизми везани за стручну употребу, већ има и оних који спадају у домен жаргона, па увођење англицизама ствара низ стилистичких проблема.

5.2.1. Циљ једног броја чланака, који су публиковани у првом делу часописа, јесте да се читаоци подуче, информишу о новостима из области компјутерских програма, компјутерске опреме, мобилних телефона и сличних уређаја. У тим чланцима може се говорити о стручној и научној употреби англицизама.¹⁰ Новинар неке термине не може адекватно превести.¹¹ Услед технолошког развоја, јавља се потреба за новим речима којима ће се обележавати различите технолошке иновације. Не остаје довољно времена да се за сваки нови појам, појаву или предмет пронађе адекватан преводни еквивалент у српском језику како би се попуниле лексичке празнине. Због недостатка таквих речи у српском језику јавља се отвореност ка интернационализмима, ка директном увођењу бројних англицизама. Облик из енглеског се пресликава или преписује и у неким случајевима усклађује са одређеним фонетским, фонолошким и морфолошким обрасцима који су део граматике српског језика. Дакле, позајмљивање термина из енглеског језика најчешће је последица потребе за новим терминима који не постоје у српском језику. Зато те термине можемо уврстити у категорију оправданих англицизама, јер се њима попуњавају лексичке или појмовне празнине у српском језику.

5.2.2. Англицизми из области технике и компјутера углавном су комуникативно оправдани јер су економичнији од преводних еквивалената. Често би се значење једног енглеског термина морало у нашем језику представити помоћу неколико лексема, што онемогућава стварање деривата и деривационих гнезда. Аутору чланка је једноставније да употреби енглески термин јер је краћи, прецизнији и погоднији за употребу него често непрецизни превод или парафраза који не испуњавају термилошке критеријуме. Неке термине нема потребе преводити јер се неће употребљавати у широј комуникацији већ само у оквиру одређене заједнице која ће њихово

---

¹⁰ Различита су мишљења да ли у процесу стандардизације стручне и научне терминологије треба тежити њеној интернационалној препознатљивости или пак стварати сопствену терминологију, уз потпуно елиминисање позајмљеница. Бугарски сматра да научна терминологија „да би била уистину функционална за све потребе, треба да тежи спољној интеграцији, тј. да у великој мери буде интернационална“ (Бугарски 2007: 87).

¹¹ Термини преузети из енглеског језика испољавају различит степен оправданости увођења у српску терминологију који зависи од главне мотивације коришћења енглеских израза. Према Прћићевој скали оправданости, англицизми се деле на сасвим неоправдане (уколико већ постоји домаћа или одомаћена реч или израз за енглески појам), неоправдане (уколико је енглески садржај могуће превести на српски језик), условно оправдане (уколико је англицизам краћи и економичнији од домаће или одомаћене речи), оправдане (уколико се њиме уводи нова нијанса у значењу) и сасвим оправдане (ако носи ново значење и попуњава лексичку и/или појмовну празнину у српском језику) (Прћић 2005: 187–188).

значење разумети. Подразумева се да онај ко чита те новине и прати рачунарску технику познаје енглески језик. Стручњацима је много лакше идентификовати неку команду или део опреме када они носе енглеско име. Употреба англицизама оправдана је и у случајевима када они уводе нове нијансе значења – *дисплеј* није исто што и *екран*, *лаптоп* је врста *рачунара*, док домаћи термин *преносник* није заживео у језичкој пракси. У неким случајевима српски еквиваленти, без обзира на то што су осмишљени по принципима творбе српског језика, не покривају потпуно значење преузете лексеме, захтевају додатно тумачење и објашњење што их чини комуникативно неекономичним.

5.2.3. Оно што карактерише језик новина које анализирамо је и паралелно коришћење домаћих и енглеских термина идентичног значења (*print – štampanje, štampa, apdejtovati – ažurirati, editovati – izmeniti, skil – veština, setovanje – podešavanje, accaunt – nalog, chat – ćaskanje, daunlodovati – preuzeti, freeware – besplatni program, password – ložinka, header – zaglavlje, sajt – internet lokacija, hard disk – tvrdi disk, tri-core / quad-core – trojezgarini / četvoroezgarini (procesor)*). Ова значења могу бити неразумљива онима који не познају енглески језик, а лако су преводива, па нема оправдања за њихово коришћење. У неким случајевима синоними су англицизам и интернационализам: *fajl – datoteka*. Новинар их користи да би смањιο монотонију, избегао понављања и допринео стилској варијацији текста.

5.3. Терминолошка употреба англицизама у часопису комуникативно је оправдана, условљена лингвистичким и семантичким разлозима. У часопису *Svet kompjutera* уочава се и то да аутор свесно уноси англицизме што се може сматрати изразом његове субјективне потребе мотивисане социолингвистичким и прагматичким чиниоцима. За разлику од англицизама који припадају одређеном терминолошком систему, англицизми из ове групе не припадају терминолошком систему и нису настали услед потребе да се именују нови појмови и процеси. Они имају експресивну и емфатичку функцију. Њихова употреба је непотребна, чак и неодмерена и служи да покаже „колико је човек који се њима служи ’у току““ (Бугарски 1986: 90). Према С. Ристић (2006: 172), оваква употреба англицизама може се правдати брзином превођења преузетих информација при чему примање непреведених речи енглеског језика може бити резултат несналажења или недовољног знања страног језика, као и знак одсуства вештине превођења. Притом, непревођење енглеских речи „указује не само на модни тренд ... него и на чињеницу да је овај културни и социолингвистички феномен изашао из оквира језичког позајмљивања и да се ... може говорити о мешаном језику“. Такав језик аутори *Речника новијих англицизама* називају „англосрпским“. Бројне примере „англосрпског“ језика налазимо у анализираној грађи: *melje u mitlouf; na disku dobijate full package; četvoroezgarini procesori su „way to go“; kopiranja materijala u as is formi; program se ne može koristiti as is; municija koja se ne dopunjava on the fly; brightness (je) podešen; full time job; odličan voice acting; lighthearted pristup; replayability vrednost; zamorne*

wall of text појаве; „*all-round*“ *mašine*; *glossy ekran*; *however*, *činjenica je...*; *kao mister fancy pants!*. Према Прћићевој подели англицизама, у зависности од начина њихове реализације у нашем језику, на „очигледне, скривене и сирове англицизме“ (Прћић 2005: 121), ови англицизми би се могли сврстати у сирове, што подразумева преузимање енглеских речи без икаквог прилагођавања на фонолошком и морфолошком плану, изузев остваривања семантичке и прагматичке функције. Такви англицизми остају граfiјски и фонетски неприлагођени. Они не подлежу поступцима прилагођавања, ни у фази примарне адаптације, а тиме ни у фази секундарне адаптације. Према статусу који имају у језику примаоцу, ова врста страних речи припада групи неодомаћених англицизама, а према критеријуму оправданости њиховог преузимања, они су сасвим неоправдани.

5.4.1. У рубрикама које се баве представљањем нових компјутерских игара издвајају се англицизми који би спадали у жаргон тзв. *gejmera* (оних који се играју компјутерске игре): *ispunjavanje questova*; *trening svakog skilla*; *sakupljanje loota*; *sam endgame postao je osetno teži*; *učešće u fajtu*¹²; *Gideon u fajtu ne kreće sam*; *sveopšta frka kada ejlijeni navale iz zidova*; *okosnicu gameplaya čine sukobi*; *pojedini featursi (se) otkrivaju tek nakon dugotrajnog igranja*; *pretvorio u gaming sobu*; *free-to-play fantasy igra*; *separatno instanciranim mini-battlegroundima*; *naizменично вам servira „fight“ i „jump“ deonice*; *zasebne high score liste*; *casual igrač*; *hard core igrač*; *„cover-based“ pucačina*; *brzina u kombinaciji sa bullet time efektom*; *primećujemo victory scenu*; *obogaćeno bazičnom upotrebom specijalnih veština ili summonovanih saveznika*; *levelovanje lika*. Део ових англицизама преузет је без адаптације, нарочито ортографске, али код многих примећујемо деклинацију. Ови англицизми припадају разговорном језику и део су социолекта (жаргона)¹³. Користе их углавном припадници млађе генерације, различитог узраста, нивоа образовања и социјалног статуса. Заједничко им је да добро познају енглески језик или бар основе потребне за разумевање компјутерске игре.

5.4.2. Неки од употребљених англицизама припадају општем омладинском жаргону: *must have*, *trash*, *fancy*, *fajtu*, *fajter*, *casual*. Англицизми *po defaultu* и *lajkovati* из рачунарског жаргона ушли су у општи жаргон.

6.1.1. Представићемо и граматичка обележја анализиране грађе. Приметно је да највећи део грађе чине именице: *gejmer*, *developer*, *risiver*, *džojped*, *čipset*, *slot*, *touchpad*, *drajver*, *činč*, *browser* итд. Осим именица које су преузете из енглеског, велики број именица настао је процесом хибридације, од стране основе на коју је додат домаћи наставак за грађење гла-

¹² Осим англицизма *fajtu*, користи се и домаћи жаргонизам *табање* (*Bacajući naglasak na vrtoglavo tabanje*, *Garshasp je čistokrvni potomak God of Wara*).

¹³ Бугарски (2003: 13) наглашава да је жаргон „будући примарно везан за друштвене групе, као снажно обележје њиховог идентитета и ексклузиван знак припадности датој скупуни ... у основи социолект, премда се у неким испољењима преклапа са функционалним стилем или регистром, па и дијалектом“.

голских именица (-ње): *harvestovanje*, *overklokovanje*, *rebutovanje*, *torrentovanje*, *merdžovanje*, *bekapovanje*, *skajpovanje*, *fejsbukovanje*.

6.1.2. Осим придева који су се већ нашли у најновијем речнику српског језика (*hardverski*, *softverski*), што значи да су се прилагодили нашем систему, налазимо и придеве који су хибридни облици, али који нису на свим нивоима прилагођени српском језику. Придеви су најчешће настали секундарном адаптацијом, додавањем придевских суфикса језика примаоца (-ски, -ни), имају све морфолошке особине домаћих придева и понашају се као одомаћене речи, имају облике за род, број и деклинацију, иако се неки од њих ортографски нису адаптирали: *programabilni taster*; *portabilan*; *bukmarkovani folder*; *pet zasebnih downloadabilnih epizoda*; *browserski*; *skinu (se) s jedne od najadiktivnijih virtuelnih supstanci* итд.

6.1.3. Глаголи такође настају од енглеске основе, суфиксима *-овати* и *-ирати*, при чему је суфикс *-овати* знатно продуктивнији¹⁴. Додавањем домаћег творбеног форманта, глаголи се уклапају у глаголски систем српског језика и добијају категорије лица, времена, начина, броја и рода, као и категорију глаголског рода: *skrolovati*, *apgrejdovati*, *editovati*, *overklokovati*, *lajkovati*, *setovati*, *kastomizovati*, *rekonektovati*, *čekirati* итд.

6.1.4. Приметна је употреба скраћеница, како за називе производа и предмета, тако и за називе фирми. Увек се користе енглеске скраћенице настале од почетних слова сваке речи назива који се крати. Оне се пишу великим словима без тачке. Проблем са овим скраћеницама је како их читати, како их мењати и како их писати ако су први део вишечланог назива – *USB*, *OS X*, *LCD*, *HD*, *LED*, *RGB* итд.¹⁵

6.2.1. Страна лексика мора се прилагодити законитостима језика у који улази. Тако и лексика из области информатике мора добити граматичка обележја српског језика као језика примаоца. Именице које означавају предмете у енглеском језику средњег су рода, у српском се адаптирају као именице мушког рода и имају нулти наставак. Англицизми могу бити прилагођени српском изговору, где се на такав облик додају флективни наставци: *serija kućišta za prave gejmere*; *bolje pasuju džojpedovi*; *komunikacije sa developerima*; *uparen (procesor) sa čipsetom*; *sa jednim analognim interfejsom*; *sa drajverima*; *preuzme ulogu ripitera* али наставци се могу додавати и на преузети облик: *gameri treba da obrate posebnu pažnju*; *ugrađenim browserom možete da pretražujete Internet*; *dvostruki ekran mu ... duplira cenu i odnosu na konvencionalne notebookove*; *torrentovanje*; *definisanje RSS feedova*; *presnimava podatke nekog keyloggera*; *tweakovanje slike*; *obiluje sitnim glitchevi-*

¹⁴ Клајн (2003: 350) наводи да је употреба суфикса *-овати* са страним основама ређа него употреба суфикса *-ирати*. Иначе, суфикс *-ирати* је глаголски суфикс страног порекла и то најпродуктивнији страни глаголски суфикс (И.: 352).

¹⁵ Овакве скраћенице се називају иницијализмима, будући да се називи сведе на иницијале. Оне се у енглеском језику обично сврставају у две групе – алфабетизми (који се читају односно изговарају слово по слово), и акроними (које се изговарају као да су речи) (в. Перваз 1996: 105).

ma или се та два начина комбинују *deca ... se ne obraćaju Deda Mrazu čak ni mailom već preko sajta*.

6.2.2. У примеру *Toshiba ... „puni“ svoje prenosnike gomilom utilityja* име произвођача је написано у оригиналу, англицизам *laptop* је замењен синонимом *prenosnik* а употребљен је и потпуно неадаптиран англицизам *utility* са српским флективним наставком. То бисмо могли сматрати и професионалним жаргонизмом, јер се енглеска именица *utility* обично користи у придевској служби *utility program, utility aplikacije* у значењу „помоћни“ (програм, апликација), док употребљена самостално значи „помоћни програм“ па би ово била нека врста скраћивања. Код неких лексема примећује се варирање у употребљеним наставцима. Тако у истом тексту можемо наћи и облике: *sve je počelo ... patchem 4.0.1* и *istim patchom ubačen je i reformatting*.

6.2.3. Секундарна адаптација одражава се у процесима стварања деривата и деривационих гнезда. Може се говорити о извођењу деминутива, нпр. *prvi „Chromić“; nije običan USB flešić; pogledajte sliku flešića*, када настају хибридни облици додавањем домаћег деминутивног наставка на страну основу. Јавља се и суфикс карактеристичан за жаргон (-уша): *integruša*.¹⁶

Анализирана грађа показује да се приликом грађења компјутерских термина може додати страни префикс на страну основу *kriptovati – dekriptovati, startovati – restartovati*¹⁷, али се страна основа може јављати и у споју са домаћим префиксом *tag – podtag*.

6.3. Поједини англицизми граде читава творбена гнезда: *interesovali (su se) za tzv. sportski overklok; overklokovanje faksa; overklokovanje Asusovih ploča; overclocking potencijal; ova kompanija je otvorena ka overkloking zajednici; sistem postaje optimalno overklokovan; korisnicima ... omogućava da overklokuju svoju grafičku kartu; u njoj rade dva najbolja overklokera na svetu*. Од англицизма *overklok* домаћим суфиксима изведени су глагол, глаголска именица и трпни придев (*overklokovanje, overklokovati (overklokuju), overklokovan*), али се користе и страни суфикси па тако имамо именицу *overklover* и именицу у придевској служби *overkloking*.

6.4. Осим што енглески језик утиче на творбене процесе у српском језику, па се тако стварају сложенице које нису у духу нашег језика, утицај енглеског језика се осећа и на синтаксичком плану. Тако настају колокације у којима се англицизми јављају у придевској служби. У првом, препозитивном делу јављају се разноврсни страни елементи: *multitouch mogućnosti, skrol točkić, stereo audio činčevi, razvoj open source programa*. Неке од ових

¹⁶ Ова именица је настала процесом универбизације, тј. скраћивањем дво-чланог, синтагматског назива применом модела суфиксалног типа (в. Ћорић 2008: 161). Од синтагме *интегрална плоча* настао је назив *интегруша* експресивним суфиксом *-уша*.

¹⁷ Префикс *de-* пореклом је из француског језика и значи поништавање или негацију радње изражене основним глаголом (в. Клајн 2002: 199); префикс *re-* је из латинског и има значење поновне радње (в. И.: 292).

страних препозитивних компонената¹⁸ веома су честе и јављају се у великом броју спојева: *sajber poznanik*, *sajber ratovi*, *sajber napad*, *sajber protest*, *sajber motocikli* или *web kamera*, *web interfejs*, *web karakter*, *web browser*, *wi-fi podrška*, *wifi mreža*, *wi-fi adapter*; *biznis laptop*, *biznis kartice*, *biznis klasa*; *on-line program*, *online oblik*, *online rečnik*; *full verzija*, *full paket*, *full predstavljanje*, *casual igrač*, *casual mod*, *casual igra* итд.

6.5.1. Кад је у питању ортографија стање је веома шаренолико, од нулте ортографске адаптације до потпуне адаптације. Нулта ортографска адаптација подразумева да су термини унети у изворном облику, написани као енглески модели уз помоћ графема и група графема које нису карактеристичне за наше писмо *cable menagement*; *trackball*; *open source program*; *preview prikaz* итд. Неки термини написани су према прилагођеном српском изговору *veb*, *ruter*, *modem*, *endžin*, *gedžet*, *bag*, *displej*, *skrol bar*, *merčandajz* итд. Велики је број хибридних облика у којима је један елемент преведен или преобликован, а други усвојен у изворном облику, нпр. *home-igre*, *threadovati* итд. Двоструки начин писања је чешћи код неодомаћених термина *gejmer* и *gamer*, *endžin* и *engine* али постоји и код појединих дуго коришћених и одомаћених термина *mejl* и *mail*, *hardver* и *hardwer*, *brauzer* и *browser*, *skrin-sejver* и *screen-saver*¹⁹ итд. Преузети термини могу бити обележени додатним типографским знацима (наводницима) („*lajkujete njen status*, *cena (je) „sajfajovskih“ 70 dolara*, *dominantni „grind“ segment*, *brz i „lagless“ internet*) или курзивом (италиком).

6.5.2. Термини су негде наведени у изворном облику, па се затим даје превод или објашњење на српском језику – објашњење се углавном даје у загради, или обрнуто, прво се даје преводни еквивалент, па изворни облик (*danас је и Americi nemoguće postaviti mirror (kopiju) ovog sajta*; *RGB sistem prikaza boja (Red, Green, Blue, tj. crvena, zelena, plava)*) или између запета (*već smo pomenuli to da je na recoil, trzaj oružja, bila jedna od glavnih zamerki*). У неким ситуацијама прибегава се дефиниционом превођењу, односно дају се кратке дефиниције употребљеног термина или краће дефиниције у загради.

7. Усвајање стране лексике представља легитиман начин богаћења лексикона. Услед убрзаног развоја и појаве нове технологије, с једне стране, и недостатка одговарајуће терминологије, с друге стране, неопходно је прихватање лексема из енглеског језика. Усвајање такве лексике можемо сматрати оправданим и прихватљивим. Број домаћих термина у области информатике је занемарљиво мали у односу на број термина енглеског порекла, па се може рећи да домаћи терминолошки подсистем информатичких наука готово не постоји. Степен адаптације страних термина је различит и неки од њих ће ући у стандардни језик, а други ће нестати пред поја-

¹⁸ Више о страним препозитивним компонентама в. Ћорић 2008: 117–152.

¹⁹ Т. Прћић (2002а и 2002б) нуди решења за писање англицизама *Предлози за нови Правопис: ка стандардизованом писању англицизама* у коме предлаже једноставан и доследан принцип.

вом нових. Уклањање позајмљеница из терминологије непотребно је и неекономично. Њихова адаптација и прихватање врши се у складу са комуникативним потребама говорника који се баве рачунарима. Осим термина, чија је употреба комуникативно оправдана, у часопису се користе и англицизми који су објективно непотребни, јер у српском језику постоје речи са истим значењем. Употреба оваквих лексема спада у домен социјалног раслојавања и жаргона.

Литература

- Бугарски 2003: R. Bugarški, *Žargon*, Београд: Ћигоја штампа.
- Бугарски 2007: R. Bugarški, *Lingvistika u primeni*, Београд: Ћигоја штампа.
- Васић и др. 2001: V. Vasić, T. Prčić, G. Nejgebauer, *Du yu speak anglosrpski? Rečnik novijih anglicizama*, Нови Сад: Zmaj.
- Ињац 2002: G. Injac, Енглески језик у *com_media@* – прилог проучавању српске компјутерске терминологије, Нови Сад: *Прилози проучавању језика*, 33, 78–122.
- Ињац 2003: G. Injac, Неологизми у српској компјутерској терминологији, Нови Сад, *Прилози проучавању језика*, 34, 137–177.
- Клајн 2002: И. Клајн, *Творба речи у савременом српском језику*, Део 1, *Слагање и префиксација*, Београд – Нови Сад: Завод за уџбенике и наставна средства – Институт за српски језик САНУ – Матица српска.
- Клајн 2003: И. Клајн, *Творба речи у савременом српском језику*, Део 2, *Суфиксација и конверзија*, Београд – Нови Сад: Завод за уџбенике и наставна средства – Институт за српски језик САНУ – Матица српска.
- Перваз 1996: Д. Перваз, Енглеске скраћенице у српском језику, у: Ј. Планкош (ред.), *О лексичким позајмљеницама*, Суботица – Београд: Градска библиотека Суботица – Институт за српски језик Српске академије наука и уметности, 105–119.
- Прћић 2002а: Т. Прћић, *Predlozi za novi Pravopis 1 – transkripcija vlastitih imena iz engleskog jezika*, Нови Сад, *Jezik danas*, 15, 23–31.
- Прћић 2002б: Т. Прћић, *Predlozi za novi Pravopis 2 – ka standardizovanom pisanju anglicizama*, Нови Сад, *Jezik danas*, 16, 14–25.
- Прћић 2004: Т. Прћић, О англицизмима из четири различита али међуповезана угла, Нови Сад, *Зборник Матице српске за филологију и лингвистику*, 47/1–2, 113–129.
- Прћић 2005: Т. Прћић, *Engleski u srpskom*, Нови Сад: Zmaj.
- Ристић 2006: С. Ристић, *Раслојеност лексике српског језика и лексичка норма*, Београд: Институт за српски језик САНУ.
- РСЈ: *Речник српскога језика*, Нови Сад: Матица српска.
- Ђорић 2008: Б. Ђорић, *Творба именица у српском језику*, Београд: Друштво за српски језик и књижевност.

- Филиповић 1986: R. Filipović, *Teorija jezika u kontaktu – uvod u lingvistiku jezičnih dodira*, Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti / JAZU.
- Филиповић 2003: S. Filipović, Anglizmi iz registra mode u srpskom jeziku – formalna analiza. *Прилози проучавању језика*, 34, 179–196.
- Филиповић 2005: S. Filipović, *Izgovor i pisanje računarskih anglicizama u srpskom jeziku*, Beograd: Zadužbina Andrejević.
- Филиповић 2006: S. Filipović, Semantika anglicizama u srpskom jeziku u registru mode, Beograd: *Philologia*, 4, 57–65.